

راهنمای پژوهش در داستانهای قرآن

مهدی . م . خراسانی

نخست یادآوری چند نکته لازم

است:

(الف) برای دست یابی به آیات، قرآن مجید تلاوت شده و با برخی از تفاسیر منطبق شده است.

(ب) در این کتابشناسی، تنها کتب چاپی، به زبان عربی و فارسی معرفی شده است.

(ج) کتب تفاسیر، منابع عمده‌ای در پژوهش قصص قرآنی می‌باشند، لیکن به جهت معلوم بودن آیات، از ذکر این کتب صرف نظر شد.

(د) ادعای استقصاء کامل در میان نیست، اما در حد توان کوشش شده، تا کتابهای موجود ارائه گردد.

این راهنما در سه بخش تنظیم شده:

اول: عناوین داستانهای قرآن همراه

با فهرست آیات

(و): معرفی منابع پیرامون کلیات

قصه‌ها

سوم: کتابشناسی قصه‌های قرآن

بخش اول: آیات

۱- ابولهب (و همسرش):

تبت *

۲- ابراهیم (و نیز آذر و نمرود):

بقره: ۱۲۴-۱۳۲ و ۲۵۸-۲۶۰

انعام: ۷۴-۸۴

توبه: ۱۱۴

هود: ۶۹-۷۶

ابراهیم: ۳۵-۴۱

حجر: ۵۱-۶۰

مریم: ۴۱-۵۰

انبیاء: ۵۱-۷۳

شعراء: ۶۹-۹۱

عنکبوت: ۱۶-۲۷

صافات: ۸۳-۱۱۱

زخرف: ۲۶-۲۹

ذاریات: ۲۴-۳۷

جدید: ۲۶-۲۷

ممتحنه: ۴-۵

۳- احد (جنگ):

آل عمران: ۱۳۹-۱۷۱

۴- احزاب (جنگ):

احزاب: ۹-۲۷

۵- ادریس:

مریم: ۵۶-۵۷

انبیاء: ۸۵-۸۵

۶- آدم (و نیز: حوا، شیطان،

ملائکه):

بقره: ۳۰-۳۸

اعراف: ۱۱-۲۷

حجر: ۲۶-۴۳

اسراء: ۶۱-۶۵

کهف: ۴۹

طه: ۱۱۵-۱۲۳

ص: ۷۱-۸۵

۷- اسحاق (ع):

صافات: ۱۱۲-۱۱۳

ص: ۴۵-۴۷

۸- اسماعیل (ع):

مریم: ۵۴-۵۵

انبیاء: ۸۵-۸۶

صافات: ۹۹-۱۰۸

ص: ۴۸

۹- اصحاب کهف و رقیم:

کهف: ۹-۲۶

۱۰- اصحاب سبت:

نساء: ۴۷

۱۱- اصحاب فیل:

فیل: ۱-۵

۱۲- اصحاب اخدود:

بروج: ۴-۹

۱۳- اصحاب حجر:

حجر: ۸۰-۸۴

۱۴- اصحاب ایکه (شعیب):

حجر: ۷۸-۷۹

ص: ۱۲-۱۶

۱۵- اصحاب رس:

فرقان: ۳۸

ق: ۱۲-۱۳

۱۶- الیاس (ع):

صافات: ۱۲۳

۱۷- الیاسین:

صافات: ۱۳۰-۱۳۲

۱۸- ایوب (ع) (و نیز همسرش):

انبیاء: ۸۳-۸۴

۱۹- باغداران:

قلم: ۱۷-۳۲

۲۰- بلر (جنگ):

۴۱- عیسی (ع):	سبا: ۱۰-۱۱	انفال: ۷-۲۷
آل عمران: ۴۵-۴۹ و ۵۲-۵۹	ص: ۱۷-۲۶	۲۱- بلم باعورا:
نساء: ۱۵۷-۱۵۸	۳۳- ذوالکفل:	اعراف: ۱۷۵-۱۷۶
مائده: ۱۷ و ۷۲-۷۶ و ۱۱۰-۱۱۸	انبیاء: ۸۵	۲۲- بنی قریظه (جنگ):
مریم: ۲۹-۳۴	۳۴- ذوالقرنین (یا جوج و ماجوج):	احزاب: ۲۶-۲۷
انبیاء: ۹۱	کهف: ۸۳-۹۹	انفال: ۲۷
موضون: ۵۰	انبیاء: ۹۶	۲۳- بنی نضیر (جنگ):
احزاب: ۷-۸	۳۵- زکریا (ع):	حشر: ۲-۱۶
شوری: ۱۳	مریم: ۳-۱۵	۲۴- تبوک (جنگ):
زخرف: ۵۷-۶۴	انبیاء: ۸۹-۹۰	توبه: ۳۸-۱۱۸
صف: ۶-۱۴	۳۶- سلیمان (ع) (بلقیس، قوم سبا، مورچگان و...)	۲۵- پیامبر اسلام (ص) (معراج، اسراء، بیعت، هجرت، زنان و...):
۴۲- فتح مکه:	انبیاء: ۷۸-۸۱	توبه: ۴۰ (هجرت)
فتح: ۱ و ۲۱-۲۷	نمل: ۱۵-۲۴	اسراء: ۱ و ۶۰ (اسراء)
۴۳- قوم تبع:	سبا: ۱۲-۲۲	نجم: ۶-۱۸ (معراج)
دخان: ۳۷	ص: ۳۰-۴۰	ممتحنه: ۱۲ (بیعت)
ق: ۱۴	۳۷- شعیب (ع) (اصحاب مدین):	تحریم: ۱-۵ (زنان)
۴۴- لقمان:	اعراف: ۸۵-۹۳	احزاب: ۳۶-۴۰ (همسر زید)
لقمان: ۱۳-۱۹	حج: ۴۴	عبس: ۱-۱۰
۴۵- لوط (و نیز: همسر و قوم لوط):	شعراء: ۱۷۶-۱۹۰	ضحی: ۶-۸
اعراف: ۸۰-۸۴	عنکبوت: ۳۶-۳۷	انشراح: ۱-۸
هود: ۷۷-۸۳	۳۸- صالح (ع) (قوم ثمود، ناقه و...)	کوثر: ۱-۳
حجر: ۵۸-۷۷	اعراف: ۷۳-۷۹	فتح: ۱۰-۱۸
انبیاء: ۷۴-۷۶	اسراء: ۵۹	۲۶- جن:
حج: ۴۳-۴۴	حج: ۴۲-۴۴	نمل: ۳۸-۴۰
شعراء: ۱۶۰-۱۷۵	فرقان: ۲۸	احقاف: ۲۹-۳۲
نمل: ۵۴-۵۸	شعراء: ۱۴۱-۱۵۹	جن: ۱-۱۶
عنکبوت: ۲۸-۳۵	نمل: ۴۵-۵۳	۲۷- حدیبیه (صلح):
صافات: ۱۳۳-۱۳۸	عنکبوت: ۳۸	فتح: ۱-۱۸
ق: ۱۳	ص: ۱۲-۱۶	۲۸- حنین (جنگ):
قمر: ۳۳-۳۹	فصلت: ۱۳-۱۸	توبه: ۲۵-۲۸
۴۶- مباحله:	ق: ۱۲-۱۳	۲۹- خضر (ع):
آل عمران: ۶۱	ذاریات: ۴۳-۴۵	کهف: ۶۸-۸۲
۴۷- مریم (س):	قمر: ۲۳-۳۱	۳۰- خبیر (جنگ):
نساء: ۱۵۶	حاقه: ۴-۸	فتح: ۱۹-۲۰
مریم: ۱۶-۲۹	بروج: ۱۷-۱۸	۳۱- خوله (ظهار):
انبیاء: ۹۱	فجر: ۹-۱۴	مجادله: ۱
موضون: ۵۰	۳۹- طالوت و جالوت:	۳۲- داود (ع):
۴۸- منافقان:	بقره: ۲۴۶-۲۵۲	بقره: ۲۴۶-۲۵۲
توبه: ۳۸-۱۱۸	۴۰- عزیز:	انبیاء: ۷۸-۷۹
مجادله: ۸ و ۱۴-۱۹	بقره: ۲۵۹	نمل: ۱۵-۱۶

احقاف: ۲۱-۲۵	مزمّل: ۱۵-۱۶	حشر: ۱۱-۱۴
ق: ۱۲-۱۴	نازعات: ۱۵-۲۶	منافقون: ۱-۸
ذاریات: ۴۱-۴۲	بروج: ۱۷-۱۸	۴۹- موسی (ع) (فرعون،
قمر: ۱۸-۲۱	فجر: ۱۰-۱۴	بنی اسرائیل، هارون، قارون، سامری
حاقه: ۴-۸	۴۸- نهی از نماز (ابوجهل):	و...):
فجر: ۶-۱۴	علق: ۹-۱۰	بقره: ۴۹-۷۳ و ۹۲-۹۶ و ۱۰۸ و
۵۴- یحیی (ع):	۵۰- نوح:	۲۱۱
آل عمران: ۳۹	اعراف: ۵۹-۶۴	نساء: ۱۵۳-۱۵۴
انعام: ۸۵-۸۷	یونس: ۷۱-۷۳	مائده: ۱۲-۱۳ و ۱۸ و ۲۰-۲۶ و
مریم: ۲-۱۵	هود: ۲۵-۴۹	۶۴-۶۶ و ۷۸-۸۲
انبیاء: ۹۰	انبیاء: ۷۶-۷۷	اعراف: ۱۰۳-۱۵۶ و ۱۵۹-۱۷۱
۵۴- یعقوب (ع): رجوع شود به	مومنون: ۲۳-۴۳	یونس: ۷۵-۹۳
یوسف (ع)	حج: ۴۲-۴۴	هود: ۹۶-۹۹
ص: ۴۵-۴۷	فرقان: ۳۷	ابراهیم: ۶ و ۸
بقره: ۱۳۳	عنکبوت: ۱۴-۱۵	اسراء: ۲-۷ و ۱۰۱-۱۰۴
۵۵- یوسف (ع) (برادران، امراة	صافات: ۷۵-۸۳	مریم: ۵۱-۵۳
العزیز)	ص: ۱۲-۱۶	طه: ۹-۹۹
سورة یوسف	ق: ۱۲-۱۴	انبیاء: ۴۸
غافر: ۳۴	ذاریات: ۴۶	حج: ۴۴
۵۶- یونس (ع) (ذالنون):	قمر: ۹-۱۶	مومنون: ۴۵-۴۹
یونس: ۹۸	حدید: ۲۶-۲۷	فرقان: ۳۵-۳۶
انبیاء: ۸۷-۸۸	نوح: ۱-۲۸	شعراء: ۱۰-۴۸
صافات: ۱۳۹-۱۴۸	۵۰- هاروت و ماروت:	نمل: ۷-۱۴
قلم: ۴۸-۵۰	بقره: ۱۰۲	قصص: ۴-۵۰ و ۷۶-۸۲
	۵۱- هابیل و قابیل:	عنکبوت: ۳۹-۴۰
	مائده: ۲۷-۳۲	سجده: ۲۳
	۵۲- همسر فرعون:	احزاب: ۷ و ۶۹
	قصص: ۹	صافات: ۱۱۴-۱۲۲
	تحریم: ۱۱	ص: ۱۲-۱۶
	۵۳- هود (ع) (قوم عاد):	غافر: ۲۳-۳۰ و ۳۶-۵۴
	اعراف: ۶۵-۷۲	شوری: ۱۳۰
	هود: ۵۰-۶۰	زخرف: ۴۶-۵۶
	حج: ۴۲-۴۴	دخان: ۱۷-۳۱
	فرقان: ۳۸-۳۹	جاثیه: ۱۶-۱۷
	شعراء: ۱۲۳-۱۴۰	احقاف: ۱۲
	عنکبوت: ۳۸	ق: ۱۳
	ص: ۱۲-۱۶	ذاریات: ۳۸-۴۰
	فصلت: ۱۳-۱۶	قمر: ۴۱-۴۵
		صف: ۵-۶

بخش دوم:

در این بخش منابعی معرفی شده که به اصل قصه گوئی قرآن پرداخته، و موضوعاتی از این قبیل را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است.

الف) سبک داستانهای قرآن

ب) موضوعات داستانها

ج) عناصر داستانها

د) فلسفه تکرار قصص و...

۱- المعجزة الكبرى القران. محمد ابوزهره. (دارالکفر العربی، ۱۳۹۰ هـ).

۶۴۳ ض، (ص ۱۷۵-۲۳۰).

۲- دراسات فنية فی التعبير القرآنی.

۱۰- دراسات فنية في قصص القرآن. الدكتور محمود البستاني. (چاپ اول): مشهد، بنياد پژوهشهای آستان قدس رضوی، ۱۴۰۸ق. ۷۴۹ص.

۱۱- قصص قرآن. صدرالدين بلاغی. (چاپ ششم): تهران، امیرکبیر، ۱۳۴۵ش. ۴۱۹ص.

۱۲- القصص القرآنی منظومه و مفهومه. عبدالکریم الخطیب. (قاهره، دارالفکر العربی). ۴۹۴ص.

۱۳- قصص القرآن. علی الشیخ منصور الموهون القطیفی. (چاپ دوم): قم، منشورات الرضی، ۱۳۶۳. ۲۴۸ص.

۱۴- سه داستان اسرار آمیز عرفانی. ترجمه و نگارش سلطانحسین تابنده گنابادی. (چاپ دوم): تهران، بی نا، ۱۳۶۱. ۲۱۶ص.

۱۵- اعلام قرآن. دکتر محمد خزائلی. (چاپ دوم): تهران، ۱۳۵۰. ۸۰۵ص.

۱۶- النورالمبین فی قصص الانبیاء والمرسلین. سید نعمت الله جزائری. (چاپ دوم): قم، کتابخانه ارومیه، ۱۳۹۸هـ. ۵۳۶ص.

۱۷- قصص الانبیاء. عبدالوهاب النجار. (چاپ اول): قم، مؤسسه دین و دانش و دارالهجرة، ۱۴۰۵هـ. ۴۶۸ص.

۱۸- قصص قرآن. سید محمدباقر موسوی. علی اکبر غفاری. (طهران، کتابفروشی، ۱۳۴۷). ۶۰۰ص.

۱۹- تاریخ انبیاء یا قصص قرآن. سید نبی الدین اولیائی. (تهران، انتشارات زرین). ۷۶۸ص.

۲۰- قصه های قرآن. مترجم مصطفی زمانی. (قم، انتشارات پیام اسلام). ۵۷۲ص.

۱۴- قصص القرآن. احمد موسی سالم. (بیروت، دارالجلیل، ۱۹۷۷م). ۳۹۷ص.

بخش سوم:
کتابشناسی قصه های قرآن

۱- مفاهیم جغرافیة فی القصص القرآنی (قصه ذی القرنین). عبدالعلیم عبدالرحمن خضر. (چاپ اول): جده، دارالشروق، ۱۴۰۱ق. ۴۱۳ص.

۲- قصص القرآن. محمد احمد جادالمولی بک و دیگران. (چاپ دهم): قاهره، المكتبة التجارية الكبرى، ۱۳۸۹ق. ۴۸۰ص.

۳- داستانهای قرآن ش ۱۰ (حضرت مریم). سید محمد شیرازی. م علی کاظمی. (چاپ اول): قم، پیروز، ۱۳۵۰ش. ۵۱ص.

۴- قصص قرآن. سید محمد صفحی. (قم، دفتر انتشارات اهل بیت، ۱۳۶۱ش). ج ۱، ۲۲۳ص.

۵- قصص قرآن. سید محمد صفحی. (قم، دفتر انتشارات اهل بیت، ۱۳۶۱). ج ۲، ۱۹۵ص.

۶- یوسف نظرات فی التفسیر. عبدالحمید کمیل داود. (بی جا، الدار القومیة، للطباعة و النشر، ۱۳۷۷ق). ۱۷۶ص.

۷- سیمای زنان در قرآن. دکتر مصطفی اولیائی. (چاپ اول): اراک، اداره ارشاد اسلامی، ۱۳۶۲ش. ۱۹۹ص.

۸- یوسف فی القرآن. الدكتور احمد ماهر محمود البقری. (بیروت، دارالنهضة العربیة، ۱۴۰۴هـ). ۱۶۰ص.

۹- المعجزة فی رسالة ابراهیم. حیدر الجوادی. (صیدا، المطبعة العصریة للطباعة و النشر، ۱۳۸۴ق). ۱۹۲ص.

محمود البستاني. (چاپ اول): بیروت، دارالهادی، ۱۴۰۱هـ). ۲۸۰ص.

۳- القصص القرآنی منظومه و مفهومه. عبدالکریم الخطیب. (قاهره، دارالفکر العربی). ۴۹۴ص.

۴- الفن القصصی فی القرآن الکریم. الدكتور محمد احمد خلف الله. (چاپ چهارم): مصر، مكتبة الاغلو المصریة، ۱۹۷۲م). ۳۴۱ص.

۵- منهج القصة فی القرآن الکریم. محمد شرید. (جدة، دار عكاظ للطباعة و النشر، ۱۴۰۴ق). ۱۴۱ص.

۶- علوم القرآن. سید محمدباقر حکیم. (طهران، المجمع العلمی الاسلامی، ۱۴۰۳ق). ص ۱۷۶-۲۳۱

۷- نامه هدایت. دکتر محمدمهدی رکنی. (مشهد، آستان قدس رضوی، ۱۳۶۳ش).

۸- هنر در قلمرو مکتب. جواد محدثی. (چاپ اول): سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۶۵ش). ص ۱۴۷-۱۷۱

۹- آفرینش هنری در قرآن. سید قطب. (چاپ دوم): تهران، بنیاد قرآن، ۱۳۶۷ش). ص ۱۳۳-۱۸۱

۱۰- شناختی از قرآن. احمد قاضی زاهدی گلپایگانی. (قم، دارالقرآن الکریم، ۱۴۰۵ق). ص ۱۲۶-۱۳۳

۱۱- المیزان. علامه طباطبائی. (بیروت، مؤسسه الاعلمی). ج ۲، ص ۳۰۶-۳۰۸ و ج ۷، ص ۱۶۵-۱۶۸ و ج ۱۳، ص ۲۹۲-۲۹۱

۱۲- قرآن شناسی. الیاس کلانتری. (تهران، بیان، ۱۳۶۲ش). ج ۳، ص ۱۳۰-۱۴۴

۱۳- مع الانبیاء فی القرآن. عقیف عبدالفتاح طباره. (بیروت، دارالعلم للملایین). ۴۷۲ص، ص ۲۴-۲۸

۲۱ - قصص یا داستانهای شگفت انگیز قرآن مجید. علی قاضی زاهدی گلپایگانی. (چاپ چهارم: کتابفروشی اسلامیة، ۱۳۶۲). ۷۱۷ص.

۲۲ - قصص قرآن یا تاریخ انبیاء سلف. سید عبدالحسن رضی. (مشهد، بی نا، ۱۳۵۳ش). ج ۲، ۴۴۴ص.

۲۳ - قصة الخضر. محمد کامل حسن المحامی. (بیروت، المكتب العالمی، ۱۹۷۷م). ۱۰۳ص.

۲۴ - مع الانبیاء فی القرآن. عبدالفتاح طبارة. (بیروت، دارالعلم للملایین). ۴۷۲ص.

۲۵ - قصص الانبیاء. عبدالله خالقی. (شرکت نسبی کانون کتاب، ۱۳۲۷). ۸۸ص.

۲۶ - قصص الانبیاء. احمد بن محمد بن ابراهیم نیشابوری. (دار احیاء الکتب العربیة). ۴۰۸ص.

۲۷ - قصص الانبیاء. اسماعیل بن کثیر. (چاپ اول: مصر، دارالتالیف، ۱۳۸۸ص). ج ۱ و ۲، ۴۰۰ + ۴۸۰ص.

۲۸ - قصص الانبیاء. محمد جویری. (چاپ هفتم: تهران، کتابفروشی اسلامیة، ۱۳۸۵ق). ۲۸۶ص.

۲۹ - قصص انبیاء یا قصص قرآن. حسین اصفهانی. (چاپ سوم: تهران، کتابفروشی اسلام، ۱۳۴۷ش). ۲ج.

۳۰ - قصص قرآن. ابوبکر عتیق نیشابوری. (چاپ دوم: تهران، انتشارات خوارزمی، ۱۳۶۵ش). ۵۳۲ص.

۳۱ - ذوالقرنین. حسن صفوی. (تهران، کانون انتشارات محمدی، ۱۳۵۸ش). ۱۸۰ص.

۳۲ - قصه های قرآن. سید ابوتراب صفائی آملی. ۱۷۹ص.

۳۳ - زن در قرآن. علی دوانی. (انتشارات حقایق). ۱۴۸ص.

۳۴ - المدخل الی التفسیر الموضوعی. السید محمدباقر الموحد الایطحی. (۱۳۸۹ق). ج ۱، ۲۸۷ص، ۲۲۵-۲۷۲ص.

۳۵ - المدخل الی التفسیر الموضوعی. السید محمدباقر الموحد الایطحی. ج ۲، ۲۳۹ص.

۳۶ - قصه یوسف. احمد بن محمد بن زید طوسی. م محمد روشن. (چاپ سوم: تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۷ش). ۸۱۲ + ۲۴ص.

۳۷ - قصص قرآن یا تاریخ انبیاء. سید هاشم رسولی محلاتی. (تهران، انتشارات علمیة اسلامیة، ۱۳۶۱ش). ج ۱، ۳۵۸ص و ج ۲، ۳۴۶ص.

۳۸ - مجمع البیان الحدیث. سمیع عاطف الزین. (بیروت، دارالکتاب البیانی، ۱۴۰۰ق). ۷۲۴ص.

۳۹ - داستانهای آسمانی. شریف رحمانی. (انتشارات بدر، ۱۳۵۸ش). ۲۱۸ص.

۴۰ - زیباترین داستان. محمد علی باقریه. (تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۶۱ش). ۷۸ص.

۴۱ - همگام با پیامبران در قرآن. (موسی - ع). عبدالفتاح طبارة. م کریم زمانی. (تهران، انتشارات حکمت، ۱۳۵۷ش). ۶۳ص.

۴۲ - کتاب یوسف. سید حسین واعظی واعظ. (مشهد، چاپخانه طوس). ۴۶۳ص.

۴۳ - ابراهیم بت شکن یا قهرمان توحید. مصطفی زمانی. (چاپ دوم). ۱۷۵ص.

۴۴ - سلیمان و بلقیس. مصطفی زمانی. (قم، پیام اسلام، ۱۳۴۸ش).

۲۰۴ص.

۴۵ - من قصص القرآن (آدم - ع). البهی الخولی. (چاپ دوم: قاهره، مکتبة رهبة، ۱۳۷۹ق). ۱۶۶ص.

۴۶ - همگام با هجرت یوسف (ع). زهرا رهنورد. (تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی). ۸۱ص.

۴۷ - قصتنا آدم و یوسف (ع). عبدالکریم الخطیب. (قاهره، دارالفکر العربی، ۱۳۹۴ق). ۱۴۴ص.

۴۸ - قصص الانبیاء. بدون مشخصات. ۱۳۲۳ق. ۲۰۳ص.

۴۹ - قصص الانبیاء. بی نام. مصحح فریدون تقی زاده. (مشهد، انتشارات باران، ۱۳۶۳ش). ۴۶۳ص.

۵۰ - قصص الانبیاء. بدون مشخصات. (هند، ۱۲۸۲ق). ۲۸۸ص.

۵۱ - قصص قرآن مجید. برگرفته از تفسیر ابوبکر عتیق نیشابوری. (تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۷ش). ۵۳۳ص.

۵۲ - قصص من القرآن. محمود زهران. (چاپ اول: مصر، دارالکتاب العربی، ۱۳۷۵ق). ۳۱۱ص.

۵۳ - قصص الانبیاء. ابواسحاق احمد بن محمد بن ابراهیم الثعلبی. (بدون مشخصات). ۲۶۴ص.

۵۴ - قصص الانبیاء. ابواسحاق نیشابوری. به کوشش کاوه گوهرین. (چاپ اول: تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۴ش). ۷۳ص.

۵۵ - داستان ابراهیم. محمد بن جریر طبری. به کوشش سید ناصر امیری. (چاپ اول: تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۴ش). ۷۰ص.

